

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.20.158/2015/4.szám

A Kúria a dr. Fehérvári István ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Boronkai Zsolt ügyvéd által képviselt I. rendű alperes, - akinek jogutódjaként perbe lépett a felülvizsgálati eljárás során IV. rendű, és V. rendű alperesként -, a II. rendű alperes és a dr. Konrád Eleonóra jogtanácsos által képviselt III. rendű alperes ellen életjáradéki szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Pécsi Járásbíróságon 10.P.24.360/2011. számon megindított, majd a Pécsi Törvényszék 1.Pf.20.132/2013/5. számú jogerős ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 26. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a Pécsi Törvényszék 1.Pf.20.132/2013/5. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a IV-V. rendű alpereseknek személyenként 75.000 (Hetvenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperes, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 360.400 (Háromszázhatvanezer-négyszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó és az I. rendű alperes között 2009. április 28-án létrejött életjáradéki szerződés semmis, mert a szerződéskötéskor az örökhagyó cselekvőképtelen volt, kérte az eredeti állapot helyreállítását, a II-III. rendű alperesek tűrésre kötelezése mellett.

Másodlagosan a Ptk. - 1959. évi IV. tv. - 236.§ (2) bekezdés a)

pontját megjelölve hivatkozott arra, hogy az örökhagyó az életjáradéki szerződés megkötésekor tévedésben volt, illetve megtévesztették, nem tudta mit ír alá.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

A megállapított tényállás szerint az örökhagyó 2009. július 16-én végintézkedés hátrahagyása mellett hunyt el. Végrendeleti örököse a felperes, törvényes oldalági örökösei az édesapja testvérének gyermekei, azok unokái, dédunokái, ükunokái. Az örökhagyó a 2008. szeptember 16. napján kelt végrendeletében a lakóingatlanának tulajdonjogát a Magyar Művészeti Akadémiára hagyta. 2009. március 5-én az általa saját kezűleg írt végrendeletében az ingatlanhagyaték örökösül a felperest - aki az örökhagyó közvetlen szomszédja volt - nevezte meg.

A mozgásában korlátozott örökhagyó saját ellátásáról nem volt képes gondoskodni, mások segítségére szorult, így K. M-né hosszú évekig szívességből gondoskodott róla. 2009 elejére egészségi állapota oly mértékben megromlott, hogy állandó ellátásra, gondozásra szorult, ugyanakkor elutasította az intézeti gondozást, ragaszkodott saját otthonához. Közeli hozzátartozója nem volt, távolabbi rokonai nem törődtek vele. A 2008. december 30-án K. M-néval kötött ügyvéd által ellenjegyzett okiratba foglalt tartási szerződést később megszüntették. Az örökhagyó 2009-ben több alkalommal került kórházba, így március 19-én paranoid zavarokkal a Megyei Kórház Geronto-pszichiátriai Osztályára - zavart állapota nem volt pszichiátriai eredetű, azt belgyógyászati betegségei okozták -, innen április 14-én áthelyezték a Megyei Kórház Krónikus Geriátriai Osztályára, ahonnan 2009. május 4. napján bocsátották haza.

Az örökhagyó 2009. április 28-án az I. rendű alperessel ügyvéd által ellenjegyzett okiratba foglalt életjáradéki szerződést kötött, amelyben holtig tartó haszonélvezeti joga fenntartásával az ingatlan tulajdonjogát átruházta az I. rendű alperesre, aki ennek fejében, 2010. január 1-jétől havi 20.000 forint és további 6.000.000 forint életjáradék megfizetését vállalta. Ebből a szerződéskötést követően az ügyvédnek megfizetett 1.300.000 forintot, majd 2009. július 1-jén 3.000.000 forintot utalt át az ügyvéd bankszámlájára „ápolási díj” közlemény feltüntetésével, amit az ügyvédnek egy Alapítvány javára kellett átutalnia az örökhagyó otthonban történő elhelyezése érdekében. Az életjáradéki szerződést az I. rendű alperes dr. K. I. ügyvéd irodájában, az örökhagyó pedig a Megyei Kórház Krónikus Geriátriai Osztályán írta alá, ahol 2009. április 14-től május 4-ig tartózkodott. Szerződéskötési akaratát a 2009. március 26-án aláírt ügyvédi tényvázlat tartalmazza.

A szerződéskötés napján az örökhagyó a kórházban közjegyző előtt az ügyvéd részére közjegyző által hitelesített írásbeli meghatalmazást adott. A meghatalmazás aláírása előtt a közjegyző az orvosoktól tájékoztatást kért és az örökhagyóval történt beszélgetést követően meggyőződött arról, hogy az örökhagyó beszámítható állapotban, szellemi képességei birtokában van. A meghatalmazás alapján az ügyvéd hatóságok előtt jognyilatkozat tételére, teljes jogkörben történő képviselőre jogosult volt, amely kiterjedt a házi betegápolás körében történő intézkedésre, OTP bankszámla feletti rendelkezési jogra is.

Az életjáradéki szerződés aláírását megelőzően az osztályvezető főorvos által kiállított vélemény szerint az örökhagyó többnyire beszámítható állapotban volt, átmeneti éjszakai delírium előfordult, ami parentelaris folyadékpótlásra rendeződött.

Az örökhagyó 2009. július 16-án hunyt el.

Az elsőfokú bíróság egyik érvénytelenségi ok fennállását sem látta bizonyítottnak. Álláspontja szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján - közjegyző, okiratszerkesztő ügyvéd, osztályvezető főorvos tanúvallomása - nem lehetett megállapítani, hogy az örökhagyó az életjáradéki szerződés aláírásakor nem rendelkezett az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel. Azt állapította meg, hogy ebben a körben a bizonyítási kötelezettségének a felperes nem tudott eleget tenni, az a körülmény pedig, hogy az életjáradéki szerződést a kórházban írta alá, még önmagában nem teszi a szerződést érvénytelenné.

Ugyanakkor rámutatott: a Ptk. 17.§ (3) bekezdése szerint nem lehet semmisnek tekinteni a gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen személy jognyilatkozatát, ha annak tartalmából és a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna.

A másodlagosan hivatkozott érvénytelenségi okokat sem látta bizonyítottnak, mert a felperes állításán kívül semmi nem utalt arra, hogy az örökhagyó szerződési akarata nem életjáradéki szerződés megkötésére irányult. Szerződési akarátát erősítette - az ítélet indokolása szerint - a 2009. március 26. napján a szerződés elkészítésére vonatkozóan aláírt ügyvédi tényvázlat is.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást ítélkezése alapjául elfogadta és érdemben egyetértett az arra alapított jogi következtetéseivel is. Ugyanakkor igazságügyi orvosszakértői vélemény hiányában mellőzte az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy az örökhagyó az életjáradéki szerződés aláírásakor rendelkezett az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel. A másodlagos kereseti kérelem

kapcsán ugyancsak egyetértett az elsőfokú bíróság jogi következtetéseivel az érvénytelenségi okok fennállásának bizonyítottsága hiányában.

A jogerős ítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok döntésüket kizárólag a jogi képviselő és az I. rendű alperes vallomására alapították, akik többször is egymásnak ellentmondó, valótlan nyilatkozatokat tettek, elfogultságuk nem vitás. Arra hivatkozott, hogy az eljáró bíróságok a szükséges bizonyítási eljárást nem folytatták le, nem szerezték be a büntető eljárás iratait, a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével megállapított tényállásra alapított jogerős ítéleti döntés jogszabálysértő. Megítélése szerint a bíróságok figyelmen kívül hagyták, hogy az ingatlan megszerzése előre kitervelten történt azzal a céllal, hogy az okiratot szerkesztő ügyvéd nő férjének tulajdonában álló Kft. szerezzze meg az örökhagyó ingatlanának tulajdonjogát; az ügyvéd nő ellen jelenleg is büntetőeljárás folyik. Kifogásolta: Nem vizsgálta a másodfokú bíróság, hogy az okiratot szerkesztő ügyvéd átutalta-e a 3.000.000 forintot az Alapítványnak, ahol a havi 80.000 forint ápolási díjat egyébként az örökhagyó a nyugdíjából is ki tudta volna fizetni. Ha az örökhagyó akarata valóban életjáradéki szerződés megkötésére irányult volna, úgy aláírta volna a többi példányt is. Nem tudni, miért csak az örökhagyó halálát követően mutatták be a szerződést a földhivatalhoz. Az örökhagyónak nem pénzre, hanem gondozásra, ápolásra volt szüksége. Az ügyvédi tényvázlat aláírása ugyancsak nem zárja ki a tévedés, megtévesztés fennállását egy olyan ügyben, ahol az okiratot szerkesztő ügyvédet nem lehet elfogulatlannak tekinteni.

A felülvizsgálati eljárás során tartott tárgyaláson tett nyilatkozata szerint a felperes kizárólag a másodlagos kereseti kérelme tárgyában hozott döntés kapcsán kérte a jogerős ítélet felülvizsgálatát, azzal, hogy a büntetőiratok tartalmától teszi függővé a további nyilatkozatait.

A felülvizsgálati eljárás során az I. rendű alperes elhunyt, ekkor az eljárás - 2014. május 10-én - félbeszakadt, majd a felperes az I. rendű alperes jogutódait perbe vonta. A felülvizsgálati eljárás a felperes és a II. és III. rendű, valamint a perbe vont IV. és V. rendű alperesek között folytatódott tovább.

A IV-V. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felülvizsgálati kérelemnek mint rendkívüli perorvoslatnak az alapja a Pp. 270.§ (2) bekezdése szerint a jogszabálysértés, amely anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt lehet, utóbbi azonban a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 275.§ (3) bekezdése szerint csak abban az esetben alapozza meg, ha annak az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatása volt.

A felperes felülvizsgálati kérelmében anyagi jogszabálysértést nem jelölt meg, eljárási szabálysértésként - tartalma szerint - a Pp. 206.§ (1) bekezdésének a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó szabálya megsértését állította.

A Kúria előjáróban rámutat arra: a jogerős ítéletet kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül és ennek elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt [Pp. 275.§ (1)-(2) bek.]. Következésképpen - a felperes előzőekben ismertetett nyilatkozatát követően - a felülvizsgálati eljárásnak a tárgya kizárólag a jogerős ítéleti döntésnek a felperes másodlagos kereseti kérelmével kapcsolatos része lehetett. A Kúria ezért nem foglalkozhatott a másodfokú bíróságnak a cselekvőképesség körében kifejtett indokolása jogszerűségével.

A Ptk. 210.§ (1) bekezdése szerint aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, a szerződéses nyilatkozatát megtámadhatja, ha a tévedését a másik fél okozta, vagy felismerhette. A (4) bekezdés szerint pedig akit a másik fél megtévesztéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatot megtámadhatja. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés harmadik személy részéről történt és erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett.

Ha a nyilatkozat nem fedi a nyilatkozó akaratát, akarati hibáról van szó. Ebbe a körbe tartozik a tévedés is. A megtámadás csak akkor vezet eredményre, ha a két feltétel együttesen fennáll, tehát ha a tévedés lényeges körülményre vonatkozott és azt a másik fél okozta vagy kellő gondossággal eljárva felismerhette.

Általában azok a körülmények, amelyek valamelyik felet jognyilatkozatának tételére indítják, a szerződés érvényessége szempontjából közömbösek, ha azonban az indokban való tévedés olyan lényeges, hogy a szerződéskötésre döntő hatással volt, és a másik fél azt felismerte, de legalább felismerhette, nincs akadálya a megtámadásnak.

A megtévesztés lényegében szándékos tévedésbe ejtés, ennyiben különbözik a tévedés okozásától.

Az adott esetben a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a szerződéskötés időpontjában pontosan miben tévedett, és ki tévesztette meg az örökhagyót.

A szerződési nyilatkozat értelmezésére akkor van szükség, ha a

nyilatkozat nem egyértelmű, hanem ellentmondásos, homályos, nem szakszerű és ezért vitás, hogy mit akart a nyilatkozó kifejezni. A jogviszony minősítése, a szerződés jellegének megítélése szempontjából nem annak elnevezése, hanem annak tartalma az irányadó.

A perbeli életjáradéki szerződés azonban egyértelműen tartalmazza, hogy az örökhagyó holtig tartó haszonélvezeti joga fenntartásával az ingatlana tulajdonjogát átruházza az I. rendű alperesre, életjáradék fizetése ellenében.

Figyelemmel arra, hogy az örökhagyó ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel - a felülvizsgálati tárgyaláson már a felperes által sem vitatottan - rendelkezett, cselekvőképessé volt, és a szerződés annak 12. pontja szerint az akaratukkal mindenben megegyezett, azt elolvasás és „megértelmezés” után helybenhagyólag aláírták, a tévedés és a megtévesztés nem volt megállapítható. Azok együttes feltételeit a felperes az eljárás során semmilyen módon nem bizonyította, illetőleg erre vonatkozóan tényállást sem terjesztett elő.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az életjáradéki szerződés megkötésének egyértelmű szándékára utal a 2009. március 26-án kelt ügyvédi tényvázlat is. A felperes állításán kívül semmilyen peradat nem merült fel arra, hogy az örökhagyó a szerződés aláírásakor tévedésben lett volna, illetőleg - a felperes állítása szerint - életében nem kívánt rendelkezni a tulajdonában álló ingatlannal.

A Kúria a felperes felülvizsgálati érvelésével szemben úgy ítélte meg, hogy a bizonyítandó tényekre vonatkozóan az eljáró bíróságok a bizonyítékokat helytállóan, okszerűen értékelték, e körben a tényállás nem iratellenes, nem okszerűtlen és logikai ellentmondást sem tartalmaz [Pp. 206.§ (1) bek.].

Az a felperesi nyilatkozat, hogy majd a beszerzendő büntető iratoktól teszi függővé további jognyilatkozatait, a felülvizsgálati kérelmét nem alapozza meg. Nem elég ugyanis önmagában a határozat hatályon kívül helyezését kérnie, hanem pontosan elő kell adnia, hogy a jogerős ítélet alapját képező tényállást mely részben tartja okszerűtlennek vagy iratellenesnek, és ez esetben milyen érdemi döntés felel meg - álláspontja szerint - az általa helyesnek tartott tényállásnak. A büntető iratok beszerzésére tett indítványát nem indokolta, nem jelölte meg, hogy azzal milyen tényelődását kívánja bizonyítani.

Az életjáradéki szerződés valóban nem ment teljesedésbe, tekintettel arra, hogy a szerződés 4. pontjában foglaltak szerint a 6.000.000 forint életjáradékból 5.000.000 forintot 2009. december

31-ig, míg további 1.000.000 forintot legkésőbb 2010. október 30. napjáig vállalt megfizetni az I. rendű alperes. Ezzel szemben nem vitásan 4.300.000 forintot teljesített, s miután az örökhagyó 2009. július 16-án elhunyt, ezzel a szerződés a Ptk. 323.§ (2) bekezdése értelmében megszűnt. Ilyen körülmények között a felperes mint az örökhagyó végrendeleti örököse az örökhagyó haláláig terjedő időszakra járó életjáradék teljesítését követelheti a kötelezett jogutódjaitól.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott eljárási szabálysértés hiányában a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperest a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése szerint kötelezte a IV-V. rendű alperesek felülvizsgálati eljárási költségeinek megfizetésére.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet - a felperes ez irányú kérelmére - a Pp. 274.§ (1) bekezdése szerint tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2015. március 18.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró